

ACTIVITATEA MUZICALĂ ȘI TEATRALĂ ÎN PRESA ROMÂNEASCĂ INTERBELICĂ DIN SĂLAJ

Imaginea reflectată în presă a spațiului artistic sălăjan, pe care am conturat-o într-un studiu anterior¹, era restrictivă, motiv pentru care am simțit nevoia unei întregiri ce urmează să restituie și aspectele muzical și teatral al problemei. Analiza materialului informativ, oferit de aceiași sursă generoasă, ne-a confirmat pe deplin opinia vehiculată în epocă, cea a precarității întreprinderii culturale provinciale. Așa cum vom demonstra, situația în domeniul muzical era relativ pozitivă, spre deosebire de domeniul teatral și de insistența cultivării gustului pentru această nobilă artă, unde lucrurile au stat mediocru. Teatrul Național din Cluj s-a arătat extrem de rar prin Sălaj, iar trupele bucureștene aflate în turnee preferau să prezinte piese ușoare, bulevardiere, pe înțelesul unui public fără vcleități. În atari condiții nu e de mirare că înregistrăm critici severe ale cronicarilor improvizați la adresa publicului care nu onorează spectacolele de calitate. Lucrurile sînt ceva mai complicate deoarece intervine decalajul cultural față de Capitală și în modul de analiză a mesajului scenic, fapt evidențiat de limbajul utilizat și de punerea în pagină, înșiși cronicarii dovedind că nu au (și nu aveau de unde să-și procure!) o cultură artistică de specialitate.

Important în cele din urmă rămîne efortul de asimilare și interpretare a fenomenului cultural, chiar dacă acesta e mai puțin spectaculos. Iar presa, în calitatea sa de barometru afectiv al maselor, surprinde și în cazul Sălajului interbelic același efort național de deschidere culturală operat în noile condiții oferite de înfăptuirea Marii Uniri din 1918.

Din considerente de ordin metodologic am dispus materialul acestui studiu în patru părți, atît în cadrul domeniului muzical cît și teatral. Ne-a interesat să surprindem cu prioritate aportul forțelor artistice locale, urmînd să analizăm în al doilea plan rolul Capitalei în acest efort colectiv, apoi rolul Clujului ca principal centru de cultură al Transilvaniei și, în fine, contribuția altor localități din țară la susținerea acestui act de înaltă spiritualitate. Am anexat lucrării și un material ilustrativ consistent menit să constituie un viitor punct de plecare pentru o interpretare a structurii limbajului textului scris al cronicilor.

I. **MUZICA.** Activitatea muzicală sălăjană este dominată de mișcarea corală ce se desfășoară la toate nivelele, atît în orașe cît și în sate. Există un cor al studenților sălăjeni² ce funcționează la Cluj și efectuează turnee în toată Transilvania, un cor al învățătorilor și o societate corală a bisericii române unite, ambele la Zalău, corul „Doina Sălăjană”³

¹ C. Crăciun, *Profilul plastic al presei românești interbelice din Sălaj*, în *Acta M P*, 12, 1988, p. 893—898.

² ȘCOALA NOASTRĂ, I, 4—5, 15 mai 1924, p. 75.

³ *Idem*, XI, 9 noiembrie 1934, p. 374.

și „Armonia”⁴ la Șimleu, precum și societatea corală „Doina Eriului”⁵ la Tășnad. Lor li se adaugă coruri sătești, create de învățători, din care presa sălăjană interbelică reține numele a două astfel de asociații culturale: „Răsunetul Sălajului” din Siciu⁶ și corul din Nușfalău⁷, câștigător al unui concurs organizat în 1935 la Șimleu. Dintre corurile enumerate, de cea mai mare audiență, socotind strict după numărul de apariții în presa locală, s-a bucurat societatea corală a bisericii române unite din Zalău⁸.

Un aspect demn de relevat, deși nu reprezintă o apariție singulară în peisajul cultural provincial ardelean, îl constituie funcționarea unei fanfare militare, cea a Batalionului 7 de vânători de munte Zalău. Menționată prima oară în anul 1933⁹, fanfara se impune ca un element valoros pe tărîm muzical, fiind solicitată să concerteze fie în combinație cu societatea corală a bisericii române unite din Zalău, fie de sine stătător, la numeroase serate muzicale. Fără a deține informații în plus asupra situației acesteia, cu excepția scurtelor anunțuri și recenzii din presă, și în lipsa unui termen de comparație pe plan local, ne limităm să-i amintim existența.

Pe planul teoriei muzicale nu avem de notat decît un articol omagial scris de Leontin Ghergariu cu ocazia centenarul morții lui Beethoven¹⁰. Calitatea informației aduse cu acest prilej de autor nu depășește nivelul unui material de popularizare, iar prin atribuirea unei descendențe flamande lui Beethoven (!) naște semne de întrebare asupra autorului articolului. Referitor la același eveniment aniversar, publicația REDEȘTEPTAREA din Șimleu conține în paginile sale, în traducerea lui Ioan Gheție, un fragment din lucrarea lui Romain Rolland „Vie de Beethoven”¹¹.

Prezența muzicală a bucureștenilor pe scenele sălăjene este doar simbolică. Doar trupa de operetă Stănescu Cerna¹² prezintă în prima parte a anului 1925 un număr de trei spectacole cu lucrări de valoare îndoielnică. Ce altceva ne sugerează următoarele titluri: „De-aș fi eu rege”, „Roza din Stambul” și „Mascota” de Audran? Acestei prezențe fizice efective i se alătură o scurtă notă apărută în revista ȘCOALA NOASTRĂ din 1–15 iunie 1930 asupra turneului corului bucureștean „Cîntarea României” condus de dirijorul Marcel Botez, în Cehoslovacia și Germania.

⁴ PLUGUL, V, 10/8 noiembrie 1935, p. 3.

⁵ GAZETA SĂLAJULUI, VIII, 1–2/6 ianuarie 1937, p. 6.

⁶ ȘCOALA NOASTRĂ, XII, nr. 1 ianuarie 1935, p. 57–58.

⁷ PLUGUL, V, 8/9 iunie 1935, p. 2–3 și ȘCOALA NOASTRĂ, XII, 6 iunie 1935, p. 308–309.

⁸ Vezi GAZETA SĂLAJULUI, VIII, 11/13 martie 1937, p. 3; 16/17 aprilie 1937, p. 1; 17/24 aprilie 1937, p. 3; 39/25 septembrie 1937, p. 3; 22/29 mai 1937, p. 3; 15/9 aprilie 1938, p. 2; 16/16 aprilie 1938, p. 3; 19/14 mai 1938, p. 2; 21/11 iunie 1938, p. 1 și 5; 22/9 iulie 1938, p. 2.

⁹ ȘCOALA NOASTRĂ, X, 1 ianuarie 1933, p. 26.

¹⁰ Idem, IV, 7/1 aprilie 1927, p. 215–216: „... La Zalău s-a comemorat centenarul morții lui Beethoven destul de modest, în cadrele Casinei Române. Și-au avut și școalele serbările lor. La serbarea Casinei, scriitorul acestor rinduri a ținut o conferință despre viața și opera lui B.; a fost un cor, un duet și o uvertură din Beethoven. Atît.”.

¹¹ REDEȘTEPTAREA, I, 2/1 noiembrie 1928, p. 2–3.

¹² MEȘESUL, I, 4/21 februarie 1925, p. 3; PLUGARUL, III, 9/21 martie 1925, p. 3.

Opera Română din Cluj salvează în mare măsură de la anonimat prin mesagerii ei pagina muzicală interbelică sălăjană. Pe scena din Zalău se produc Aca de Barbu¹³, Septimiu Chirvai¹⁴, Iosif Indrieș¹⁵, Adrian Cîrțiu¹⁶, Sever Tiron¹⁷, cărora li se adaugă la Tășnad, Lya Pop și Ana Rozsa¹⁸, iar la Șimleu, Lia dr. Nistor și același Iosif Indrieș¹⁹. Din generația mai tânără la acea dată se bucură de un real succes basul Petre Marcu²⁰ și tenorul Eugen Iacob²¹, precum și Lya Hubic²². Chiar dacă aparițiile publice ale cîntăreților Operei Române din Cluj se făceau uneori la intervale mari de timp, ei au fost singurii interpreți ai unor lucrări valoroase, care au rămas în conștiința presei locale și în sufletul spectatorilor. Se cuvine remarcat și necrologul apărut în gazeta MESEȘUL la moartea tenorului Traian Grozăvescu²³, modest omagiu adus unui mare artist, chiar dacă acesta nu s-a produs pe scena artistică a Sălajului. Surprinde lipsa unor spectacole de operă, deși teatrele din județ ar fi putut asigura desfășurarea lor în cele mai bune condiții. Întrebarea rămîne să fie rezolvată și prin cercetarea altor aspecte culturale din Transilvania.

Rubrica prezențelor muzicale din alte localități se rezumă la sublinierea, o dată în plus, a forței mișcării corale românești. Din cele patru ansambluri care au concertat la Zalău în perioada interbelică se detașează net corul orădean condus de profesorul Francisc Hubic²⁴, bine apreciat la nivel național. O notă aparte se cuvine să acordăm corului țărănesc din comuna Slatina (Cehoslovacia) care impresionează prin ținută și omogenitate²⁵.

Într-o concluzie la acest prim capitol se cuvine să remarcăm accentul local pus pe mișcarea corală, accent ce beneficiază și de un articol pro-

¹³ MESEȘUL, VI, 20–21/3 iulie 1930, p. 3; 22–23/18 iulie 1930, p. 4.

¹⁴ ȘCOALA NOASTRĂ, III, 19–20/1–15 noiembrie 1926, p. 389; MESEȘUL, III, 37–38/13 noiembrie 1926, p. 3 și 4; 39/20 noiembrie 1926, p. 3.

¹⁵ MESEȘUL, IV, 20–21/16 iunie 1928, p. 5.

¹⁶ GAZETA SĂLAJULUI, VIII, 23/5 iunie 1937, p. 3; MESEȘUL, VI, 16–17/10 iunie 1930, p. 3.

¹⁷ MESEȘUL, IV, 20–21/16 iunie 1928, p. 5.

¹⁸ Idem, I, 11/9 aprilie 1925, p. 3; PLUGĂRUL, III, 13/2 mai 1925, p. 2.

¹⁹ SĂLAJUL, V, 6/12 aprilie 1924, p. 3; PLUGĂRUL, II, 9/1 aprilie 1924, p. 3.

²⁰ MESEȘUL, I, 37–38/28 noiembrie 1925, p. 3; 39–40/24 decembrie 1925, p. 5; IV, 1–2/26 ianuarie 1928, p. 3.

²¹ ȘCOALA NOASTRĂ, IV, 15–16/1 octombrie 1927, p. 470; MESEȘUL, III, 36/24 septembrie 1927, p. 5; 38/8 octombrie 1927, p. 5.

²² ȘCOALA NOASTRĂ, IX, 5 mai 1932, p. 206–208.

²³ MESEȘUL, III, 6/19 februarie 1927, p. 3.

²⁴ Idem, III, 26/16 iulie 1927, p. 3.

²⁵ GAZETA SĂLAJULUI, VIII, 44/6 noiembrie 1937, p. 3; 45/13 noiembrie 1937, p. 3; „... Programul variat compus din cîntece românești și cele a fost executat admirabil. Ne-a surprins precizia și siguranța cu care acești țărani au simțit pînă și cele mai fine nuanțe ale bucișilor cîntate. Ne-a frapat disciplina și toată comportarea lor demnă. Văzînd și auzînd toate acestea, nu ne miră că au cîntat pînă acum în trei rînduri în fața microfonului cehoslovac ... „Nunta țărănească”, dansurile naționale și strigăturile ne-au fost prezentate pline de naturalețe, fără nici o meșteșugire, fiind mult și furtunos aplaudate. A impresionat mult portul românesc, tocmai prin anumite influențe ce prezintă, cari n-au putut decît să-l facă mai pitoresc.”

gramatic într-unul din periodice²⁶, în vreme ce din exteriorul județului se impun două modalități de manifestare: Opera Română din Cluj cu recitalurile soliștilor ei și prezențele corale ale orașelor Oradea, Baia Mare și Gherla ce subliniază în plus înclinarea românilor spre manifestări muzicale colective.

II. *TEATRUL*. În absența unei instituții autorizate, cazul nefiind izolat nici în epoca interbelică și nici acum, mișcarea teatrală locală s-a rezumat la interpretarea sporadică a unor piese de valoare relativă de către echipe constituite ad-hoc, cu deosebire în mediul școlar. Așa poate fi înregistrat efortul societății studenților sălăjeni de a prezenta la Zalău în 1924 piesa „Nevasta lui Cerceluș”²⁷, și a elevilor școlii inferioare de agricultură din Șimleu ce prezintă în orașul lor piesa lui Alecsandri „Lipitorile Satelor”²⁸. Ceva mai pretențios se arată a fi turneul despărțământului ASTRA Jibou²⁹ ce face apel la o piesă patriotică verificată — „Se face ziua” de Zaharia Bârsan — prezentată într-o manieră mai apropiată de pretențiile firești ale genului. Dar acțiunea teatrală locală nu depășește granițele unui amatorism înduioșător, fapt evidențiat și de lucrările feerice ale unei autoare din Șimleu: Elena Aciu³⁰.

Cronicile teatrale sînt anonime ca formă și conținut. La acest aspect se adaugă lipsa de fermitate în asumarea unui text tipărit. Nu avem decît trei nume: Nicolae Nistor, I. Iordache și Nicodim Cristea, ultimul pin cei citați îndeplinind înalte funcții oficiale în cadrul județului. În rest doar inițialele sau, și mai grav, articole nesemnate. Este justificat oare acest anonim? Da și nu. Da, pentru că societatea românească se afla încă în postura de nou venită în comunitatea culturală europeană la care căuta să se raporteze, iar decalajul între Capitală și o anumită „provincie” era prea mare. Nu, pentru că în arta adevărată nu operează aceleași criterii de valoare valabile în sfera generală a suprastructurii.

La capitolul teatral prezența artiștilor bucureșteni este de această dată consistentă, chiar dacă atributul se referă mai ales la aspectul cantitativ al spectacolelor. Recordul de prezențe pe scenele din Sălaj îl deține trupa condusă de actorul P.P. Georgescu. Aceasta, fără a avea veleități de mare artist, fapt confirmat și de posteritatea critică, practică cu succes genul comic ușor, de situație. Piese în care apare pe scenele din Sălaj sînt semnificative pentru forța interpretativă: „Cocuța”, „Musca spaniolă”, „Băiat de viață” de Arnold și Bach, „20 de zile la răcoare” de Fayedau, „Extemporalul” și „Cel ce primește palme” de Arnold și Bach³¹.

²⁶ Simion Oros, *Corul satului*, în *GAZETA SĂLAJULUI*, VIII, 39/25 septembrie 1937, p. 1. Articolul susține ideea lansată de profesorul Leontin Ghergariu în numărul 30/24 iulie 1937, p. 1. al publicației, ca toți dascălii să facă un cor școlar „ca să contrabalansăm infiltrațiile cintecelor străine asupra tineretului școlar și adult și să-l facem să simtă pînă în adîncul sufletului vraja doinei românești.”

²⁷ *ȘCOALA NOASTRĂ*, I, 4—5/15 mai 1924, p. 75.

²⁸ *PLUGARUL*, III, 9/21 martie 1925, p. 3.

²⁹ *GAZETA SĂLAJULUI*, VIII, 8/20 februarie 1937, p. 2.

³⁰ *PLUGARUL*, I, 9/19 iulie 1923, p. 2 — piesa „Omagiile lunilor”; II, 13—14/1 iulie 1924, p. 3 — piesa alegorică „Ileana Cosînzăna”.

³¹ *ȘCOALA NOASTRĂ*, III, 13—14/1—15 iulie 1926, p. 255; 19—20/1—15 noiembrie 1926, p. 387; *MESEȘUL*, II, 33/23 octombrie 1926, p. 3; 34/30 octombrie 1926, p. 3; 35—36/6 noiembrie 1926, p. 3; 37—38/13 noiembrie 1926, p. 4; III, 2/20 ianuarie 1927, p. 5;

Pe fondul acesta ușor artistul atacă și repertoriul serios cu piesele „O noapte furtunoasă” de I.L. Caragiale și „Dezertorul” de Mihail Sorbul. Ne permitem totuși să ne îndoim de profunzimea interpretării unor roluri de complexitate în comparație cu specializarea sa pentru personaje șugubețe și greu de memorat. Fără a avea certitudinea că s-au materializat în spectacole, amintim cu titlu de anunț piesele: „Trei crai de la răsărit” de Hașdeu cu trupa Bulandra³², „Strigolii” de Ibsen cu Agatha Bârsescu³³ și revistele „Cioc, cioc, cioc”³⁴ și „Între ciocan și nicovală”³⁵ cu teatrul muzical Cărăbuș, condus de Constantin Tănase. Creația consemnată ca punct de referință pentru scena sălăjeană interbelică a fost piesa „Năpasta” de I.L. Caragiale³⁶ jucată de trupa Bulandra la Șimleu. În rest comedioare frivole la care lumea face coadă. Ce semnificație are acest fapt? Fără a-i acuza pe artiștii bucureșteni în mod ostentativ de veleitarism, putem distinge între o „seriozitate” marcată a repertoriului jucat pe scenele proprii și o anumită nonșalanță în provincie. Mulți artiști lasă impresia că se deplasează din București pentru a se odihni — la figurat, deoarece turneele erau obositoare, cu multe spectacole comasate în zile puține — sau pentru motive pecuniare, comedioarele fiind jucate cu casa închisă. Calculul ar fi prea meschin, deși a funcționat în anumite cazuri, deoarece publicului provincial îi lipsa unei educații adecvate și a altei forme de divertisment, i s-au servit numeroase subproduse culturale ce au atins limita kitchului. Ne oprim deocamdată aici cu acest raționament socotindu-l doar o posibilă ipoteză de lucru ce se va relua cu alt prilej și la un alt nivel.

Și în repertoriul prezentat de artiștii clujeni pe scenele Sălajului predomină comedia. De la „celebra” lucrare a profesorului universitar Sân Georgiu intitulată „Duduia Sevastița”³⁷ la „Nebuniile dragostei”³⁸ și „Comedia fericirii”³⁹, de la scheciul „Un băiat de viață”⁴⁰ susținut de actorul Fărăianu și pînă la „Liniștea casei” de Courteline⁴¹ se rîde, și asta e foarte bine. Mai ales pentru o societate în plină construcție. Dar, ce se oferă pentru a face o cumpănă între genul ușor și cel serios? Doar două piese, și acestea de mîna a doua sau chiar a treia: „Glaucio” de italianul

3/27 ianuarie 1927, p. 4; 4/5 februarie 1927, p. 5; 5/12 februarie 1927, p. 5; 11/26 martie 1927, p. 6; 12/2 aprilie 1927, p. 3; 21—22/11 iunie 1927, p. 9; 40/22 octombrie 1927, p. 5; IV, 1—2/26 ianuarie 1928, p. 7; V, 15/13 aprilie 1929, p. 2.

³² SĂLAJUL, IV, 9/1 iulie 1923, p. 3.

³³ MESEȘUL, IV, 15/21 aprilie 1928, p. 4; 16/28 aprilie 1928, p. 3.

³⁴ Idem, 30/20 septembrie 1928, p. 3; 31—32/11 octombrie 1928, p. 3.

³⁵ Idem, V, 1—2/12 ianuarie 1929, p. 2.

³⁶ PLUGARUL, I, 10/26 iulie 1923, p. 1. Reținem și următorul fragment semnificativ: „...Sala teatrului orășenesc destul de spațioasă deși suntem puțini Români în acest orașel, a fost plină mulțumită intelectualilor din împrejurimi cari n-au cruțat nici timp, nici oboseală, nici bani pentru a-și adăpa sufletul setos de adevărată artă și spre rușinea acelor Români localnici cu venituri frumoase cari copleșiți de orgoliu au dat dovadă de sărăcie sufletească”...

³⁷ GAZETA SĂLAJULUI, VIII, 44/6 noiembrie 1937, p. 3; 45/13 noiembrie 1937, p. 4; 46/20 noiembrie 1937, p. 4.

³⁸ MESEȘUL, I, 20/20 iunie 1925, p. 3.

³⁹ Idem, IV, 18—19/26 mai 1928, p. 5.

⁴⁰ ȘCOALA NOASTRĂ, IX, 5 mai 1932, p. 206—208.

⁴¹ MESEȘUL, V, 21—22/1 iulie 1929, p. 5.

Ercole Luigi Morselli⁴² și „Pescuitorul de umbre” de francezul Jean Serment⁴³, comentat pozitiv în cronica spectacolului în ciuda unei trame confuze.

Să vedem în aceste condiții, ce oferă alte orașe? Teatrul de Vest din Oradea prezintă în 1930 la Zalău piesa lui Victor Eftimiu „Omul care a văzut moartea”⁴⁴, lucrare de referință pentru autorul ei, dar fără virtuți artistice deosebite. După un interval de șapte ani aceeași piesă e prezentată tot la Zalău⁴⁵ de colectivul Teatrului Nottara din Satu Mare. Din păcate nu ne putem forma o părere asupra nivelului interpretativ atins de cele două colective deoarece recenziile spectacolelor sînt extrem de sărace. Surpriza cea mai plăcută vine tocmai de la Craiova. Trupa Mia Teodorescu prezintă în 1929 la Zalău piesa „Therese Raquin” după romanul lui Zola⁴⁶, spectacol care a impresionat profund, mai ales prin creația, în rolul Mamei, a artistei societare a teatrului craiovean.

Teoria artei teatrale se rezumă la prezentarea comemorativă a unui ilustru slujitor ardelean al Euterpei. Personalitatea actorului Zaharia Bârsan este analizată în paginile presei sălăjene cu ocazia împlinirii unui sfert de veac a acestuia în slujba scenei dramatice românești⁴⁷. În cuvinte emoționante, Nicodim Cristea și Nicolae Nistor — participanți ai Sălajului la serbările din Cluj, refac drumul parcurs a „adevăratului întemeietor al teatrului românesc în Ardeal”. Plecînd de la acest omagiu spontan se vehiculează ideea lărgirii orizontului cultural local prin apelul la sporirea vizitelor trupelor Teatrului Național din Cluj.

După cum se poate constata din cele expuse, mișcarea artistică sălăjană s-a manifestat fără să atingă culmi, dar și fără să cunoască scăderi prea evidente, pe întreaga durată interbelică. Am putea aprecia ca liniară evoluția culturală, cu ușoare creșteri și descreșteri. Din punct de vedere muzical anii cei mai bine acoperiți sînt 1924—1930 care concentrează turneele artiștilor clujeni⁴⁸ și 1937—1938 în care activitatea corală se desfășoară cu o vigoare deosebită. Curios este faptul că și pe plan teatral anii 1924—1930 sînt cei mai bine reprezentați, dar spectaculoasa creștere din finalul deceniului patru nu mai are loc. Forțele artistice locale care se manifestă cu prioritate în genul liric nu au resurse și pentru o resurrecție în genul dramatic. Acest neajuns rămîne valabil și în momentul de față, cînd formațiile corale autohtone depășesc net mișcarea teatrală de amatori.

Dacă în domeniul plasticii era prevalentă „politică” culturală prin monumente, în mișcarea muzicală sălăjană se perpetuează coordonata păstrării și valorificării melosului popular, a tezaurului cult și religios, printr-o activă mișcare corală, ce-și are rădăcinile în Banatul secolului XIX. Genul dramatic, dași nu a lipsit din peisajul artistic interbelic

⁴² *Idem*, III, 41/29 octombrie 1927, p. 5; 43/12 noiembrie 1927, p. 1—2.

⁴³ *Idem*, III, 46—47/10 decembrie 1927, p. 7; 49—52/24 decembrie 1927, p. 2.

⁴⁴ ȘCOALA NOASTRĂ, VII, 6/1—15 aprilie 1930, p. 211; MESEȘUL, VI, 9—10/3 aprilie 1930, p. 6.

⁴⁵ GAZETA SĂLAJULUI, VIII, 4/23 ianuarie 1937, p. 4.

⁴⁶ MESEȘUL, V, 6/9 februarie 1929 p. 1—2.

⁴⁷ *Idem*, I, 15/7 mai 1925, p. 1—2; ȘCOALA NOASTRĂ, II, 9—10/1—15 mai 1925, p. 157—158.

sălăjan, s-a bazat cvasitotal pe „importuri” din București, Cluj și din alte mari centre teatrale românești. Crearea unui teatru local rămâne în continuare un deziderat pentru această zonă de spiritualitate și pînă la împlinirea lui ar fi de dorit reintegrarea Sălajului în circuitul turneelor Teatrelor Naționale. Cu atît mai mult cu cît noile condiții de libertate îngăduie cele mai înalte aspirații.

CORNEL CRĂCIUN

ANEXE

1. Din județ

INVITARE

Reuniunea notarilor comunali și cercuali a jud. Sălaj cu onoare vă invită la

CONCERTUL IMPREUNAT CU BAL.

ce se va aranja la 26 Aprilie 1925 (Duminică Tomii) în comuna Tășnad în sala Hotelului „Royal” cu concursul artiștilor dela Opera Teatrului Național din Cluj.

Începutul la 7 1/2 ore seara. — Venitul curat e destinat pentru „Căminul copiilor de notari”. — Prețul de intrare: Locul I 80 lei, Locul II 60 lei. Stat 30 lei — Suprasolviri se primesc cu mulțumită și se vor evita pe cale ziaristică.

PATRONI:

Dr. Iulian A. Domșa, prefectul județului, președinte de onoare al Reuniunii. Dr. Iuliu Pop, subprefectul județului, președintele Reuniunii și Vasile Oros, prim-pretorul plasei Tășnad.

PROGRAM:

1. a) Saint Săens: arie din opera „Samson și Dalila”.
b) Mascagni: Aria Santuzei din „Cavaleria Rusticană”.
2. a) Mossenet: „Werter des Larmes”.
b) Saint Săens: „La Solitaire” (melodie personă).
c) Francesco Durante: „Danza franciella”.
3. a) Dima: „Jelui-ma-și și n-am cui”.
b) Anereescu Jassy: „Fluerăș”.
- c) T. Brediceanu: „Bade pentru ochii tăi”, executată de Dna Lya Pop.
4. Declamare: Dșoara Lucia Cupcea.
5. Schubert: Liduri
6. a) Puccini; aria din Aida.
7. T. Brediceanu: Cîntece românești, executate de Dșoara Ana Rozsa.

Între diferitele puncte se vor mai intercala cîntece românești și ungurești. După program dans pînă dimineața.

COMITETUL REUNIUNEI

În „MESEȘUL”, I, nr. 11/9 aprilie 1925, p. 3.

2.

MARE FESTIVAL ARTISTIC

Liga pentru Unitatea Culturală a tuturor Românilor, Comitetul de Doamne al Secției Cluj. Simbătă 8 iunie 1929 aranjează un Mare Festival Artistic la Zalău cu artiștii Operei Române și al Teatrului Național din Cluj.

I. BALLET

Elena Penescu-Liciu, Primă-balerină și maestră de balet a Operei Române. N. Iacobescu maestru de balet.

II. TEATRU

Liniștea Casei, comedie de *Courteline*, jucată de N. Voicu, Societar al Teatrului Național, Dna V. Vasilescu-Iuga, Artistă a Teatrului Național.

III. CONCERT DE PIAN

D-ra Xenia Makovski Absolventă a Conservatorului din Cluj.

Avându-se în vedere scopul Ligii Culturale precum și programul foarte select al festivalului, e de dorit să participe cit mai multă lume, atît din oraș cit și din județ.

În „MESEȘUL”, V, nr. 21—22/1 iunie 1929, p. 5.

3. MARE CONCERT LA ZĂLAU

Basul *Petru Marcu* dela Opera Română din Cluj, va da pe ziua de joi, 3 decembrie 1925, un mare concert în sala teatrului orașenesc din Zalău cu următorul

PROGRAM:

1. G. Verdi — „Ernani”. Scena și Cavatina (Silvia); 2. Fr. Schubert — „La Mare”
3. T. Giordani — „Caro mio Beu”; 4. W. A. Mozart — „Il Flauto Magico”, Aria (Saras-tro); 5. L. Fischer — „Im Kühlen Keller”; 6. Fr. Schubert — „Der Vanderer”.

DOINE,

7. Tiberiu Brediceanu — „Pe sub flori mă legănăi”; 8. Tiberiu Brediceanu — „Ardemite-ai codru des”; 9. Dr. I. Iuga — „Dorul de țară”; 10. Tiberiu Brediceanu — „S-a dus cucul de p'aici”.

* * *

11. G. Verdi — „Don Carlos” Grand'aria Dramatica: Ella giammai m'amo (Fillipo)
12. W. A. Mozart — „Don Juan” Arietta (Leporello).

DOINE,

13. Tiberiu Brediceanu — Cîntec haiduce; 14. G. Dima — Sub fereastra mindrei mele;
15. G. Dima — Mîndrulița de demult; 16. G. Dima — Știi tu mindro?; 17. G. Rossini — „Il Barbiere di Siviglia”, Aria: (Don Basilio).

Dl. P. Marcu este un cîntec bine apreciat. Stăpîn pe o voce puternică și melodi-oasă el a avut mari succese în toate orașele din Transilvania. Nădăduim că dacă ne face cîntec de a veni și în orașul nostru, publicul îi va da tot concursul pe care îl merită. — Bilete pentru concert se găsesc la librăria „Luceafărul”.

În „MESEȘUL”, I, nr. 37—38/28 noiembrie 1925, p. 3.

4. MARE CONCERT LA ZĂLAU

După cum am mai scris în coloanele acestei gazete, Societatea Corală a Bisericii Române Unite din Zalău, va da un mare concert în sala teatrului orașenesc — în seara zilei de Marți, 20 aprilie c.

Programul este de o deosebită frumusețe, cuprinzînd și minunata baladă muzicală a lui I. Mureșanu: „Brîncoveanul Constantin”. Soliști sînt dnii Cornel Șipoșiu în rolul lui Brîncoveanu și Emil Gavriș în rolul Sultanului. Partea instrumentală a acestei opere va fi executată de orchestra simfonică a Batalionului 7 V.M. din loc. de sub conducerea dlui Sublocot. Eugen Micu. În afară de aceasta programul mai cuprinde două bucăți religioase și mai multe cîntece naționale, doine și hore.

În tot cazul, o mai repetăm, va fi un foarte frumos concert cum nu s-a mai văzut pe scena teatrului din Zălau. Nădăjduim că toată lumea, care cit de cit apreciază muzica, nu va lipsi dela acest concert.

În „GAZETA SĂLAJULUI”, VIII, nr. 16/17 aprilie 1937, p. 1.

5. CONCERTUL CORULUI BISERICII UNITE DIN ZĂLAU

Martți seara, în 20 c., a avut loc în sala arhiplină a teatrului „Carol” din Zălau, concertul corului bisericii unite din Zălau cu concursul orchestrei simfonice a Batalionului 7 V-tori de Munte.

A participat întreaga intelectualitate românească din Zălau, civilă și militară, în frunte cu dnii M. Gurzeu, prefectul județului și dl. colonel Gh. Micodoiu, comandantul Garnizoanei.

Programul compus din bucăți de muzică clasică a fost executat impecabil de orchestra dirijată de dl. Sublt. E. Micu. Corul sub conducerea dlui V. Albu, cam timid la început, a fost la culme în executarea baladei „Brîncoveanu Constantin” de Iacob Mureșanu. Soliști d-nii Cornel Șipoșiu bine, iar Emil Gavriș, un bariton plăcut, deplin stăpîn pe dificila partitură.

În programul de muzică românească se puteau alege și piese mai vioaie care plac îndeosebi publicului.

În concluzie: laudă publicului care a sprijinit peste așteptări această manifestare muzicală. Sperăm că în viitor corul ne va mai da concerte, cari dezmoțesc publicul românesc.

G.M

În „GAZETA SĂLAJULUI”, VIII, nr. 17/24 aprilie 1937, p. 3.

6. CONCERTUL BASULUI S. CHIRVAI

Fără îndoială concertul de Joi seara al d-lui S. Chirvai a fost un eveniment artistic rar pentru orașul nostru. El ne-a făcut o seară muzicală, pe cit de plăcută, pe atit de aleasă.

Dl. S. Chirvai, elev al maestrului Steiner dela Viena, dispune de o voce de bas profund atât de sonoră, încit arareori și se dă prilej să auzi una asemenea. Stăpîn pe voce și avînd un registru mare, el ne-a dat cîteva puncte de o reală valoare artistică. E lucru rar acesta la cîntăreții cu voce de bas profund și faptul în sine ne bucură foarte mult, nădăjduind că dl. Chirvai va ajunge să fie consacrat între cîntăreții mari ai lîmii, făcînd cînte neamului nostru.

Programul de aseară al dlui Chirvai a fost compus din frumoase cîntece și arii ale autorilor români și străini. Toate punctele au fost executate cu atita artă încit dl. Chirvai trebuit să se prezinte de mai multe ori la rampă, unde i s-au făcut ovațiuni de simpatie. Cîteva dintre puncte au fost bisate.

La pian dșoara Tregor, care a susținut acompaniamentul, a fost bine, ceea ce e raritate în Zălau, unde pînă acuma am auzit numai acompaniamente proaste.

Publicul? S-au prezentat persoanele obișnuite. Foarte mulți au lipsit, iar minoritarii au fost slab reprezentați, ca totdeauna.

Dorim d-lui Chirvai, în misiunea grea ce o are la Opera populară din Viena, mult noroc și bine.

În „MESEȘUL”, II, nr. 39/20 noiembrie 1926, p. 3.

7. ARTISTICE

În seara zilei de Miercuri 18 Martie a.c. *Compania de Operete* sub conducerea artistului Stănescu-Cerna a reprezentat pe scena Teatrului Orășenesc opereta „*Mascota*” de Audran. Artiștii s-au achitat conștiincios în rolurile lor. Menționăm în special pe D-na Stella Andreescu care a creat-o adevărată Betină, o languedocienă. Noi care, mai de mult, am auzit-o pe *neînțelecuta* Gălușca, și pe *maestra* Odeseanu cu partenerul ei nedespărțit Nicu Poenaru, putem susține că simpatica noastră artistă, mai tină, a creat o Betină cu mult mai apropiată de sufletul zvelt, pasionat și fin al frumoasei Province, care este sudul Franței noastre, decît înaintașele ei artiste de mare reputație, odinioară.

Noi care am trăit cîndva mai aproape de sufletul rampei, știm cu ce mare greutate se poate organiza o trupă de artiști, care *nesubvenționată de nimeni* să meargă în locuri depărtate, cu scop cultural, unde nu se găsește nici sală, cum trebuie, unde nu există, decît puțină bună-voință, cum am remarcat, între alții, pe Domnii preoți Sima și Barbolovici (sic!) cu familiile lor, care au trebuit să vină tocmai de la țară, anume pentru această reprezentație românească.

Cu toate greutățile, rugăm pe artiștii noștri, de acolo de unde sînt acum, să se mai abată pe la noi. Reprezentanțiile lor din vechiul repertor al Operetei, *în mare parte franceze*, îmi evocă trecutul frumos al copilăriei mele cînd am văzut pentru întia dată Opereta, ca o distracție frumoasă, recreativă.

M.I.D.

În „PLUGARUL”, III, nr. 9/21 martie 1925, p. 3.

8.

UN SPECTACOL

Ar fi trebuit să-i zicem un spectacol ținut, dar nevăzut, pentru că spectacolul de care vorbim și pe care l-au dat artiștii Naționalului din Cluj în ziua de 20 Decembrie a.c. în orașul nostru, nu l-au văzut afară de elevi decît vreo 20 de intelectuali din oraș. Pentru cei absenți dăm și rezumatul bucuții care s-a jucat — „Pescuitorul de umbre” piesă în 4 acte de Jean Serment.

„Sînt doi frați, unul Jean, o fire tandră, visătoare, care în urma decepiilor unei iubiri nenorocite și-a pierdut mințile, celălalt, Rene, un tip ursuz și infernal. Mama ca să-l vindece pe Jean, caută să readucă în casă pe Nelly, iubita de altădată a lui. Ea vine cu episcopul. So-sirea ei aduce soare în casă și inseninează și cugetarea lui Jean. Dar fratele lui, Rene, e invidios, vrea el s-o aibă pe Nelly, și de aceea îl chinuiește pe Jean și-i sugerează că Nelly nici nu-i Nelly, ci altă femeie. Și așa Jean își pierde iar echilibrul sufletească și ducîndu-se spre lac, să pescuiască iar umbre, se împușcă”.

Interpretarea a fost cit se poate mai artistică (sic!).

Ce să mai vorbim de publicul, care a absentat? Am scris de atîtea ori în coloanele acestei gazete despre chestiunea aceasta, că găsăm superflu să mai vorbim de ea. Tot ce avem de spus e: „Să ne fie rușine!” Acela, care va mai zice, că se plictisește în Zălau pentru că n-are spectacole, iar cînd are nu se duce să le vadă, e un om care nu mai știe ce vrea, ca să nu zicem mai rău. Atît.

În „MEȘUL”, III, nr. 49—52/24 decembrie 1927, p. 2.

THE MUSICAL AND THEATRICAL ACTIVITIES IN THE ROMANIAN NEWSPAPERS OF ZĂLAU AFTER THE FIRST WORLD WAR

(S u m m a r y)

The paper deals with the efforts of the local artists and then considers the part played by the artists of Bucharest, Cluj and other cities in sustaining the musical and theatrical activities. The musical activity of Sălaj county is dominated by the choirs movement in the cities and in the rural area. From outside the district two main contributions assert themselves: one from Cluj with the recitals of the Romanian Opera soloists, the other by the choirs of Oradea, Baia Mare and Gherla on stage in Zălau.

The theater, though not lacking local representatives, was highly dependent on the presence of artists from Bucharest, Cluj and other cities. This explains, partly, the slow development of the local theatrical movement and its amateurish quality, especially as compared to its contemporary musical productions. The study offers excerpts from the local newspapers in connection with the matters dealt with.